

HLEDÁNÍ OPTIMÁLNÍ FORMY A OBSAHU ZPRÁVY Z VYŠETŘENÍ VE ŠKOLNÍM PORADENSTVÍ

MICHAL JABŮREK¹

Abstrakt: *S cílem iniciovat odbornou diskusi o optimální formě a obsahu závěrečné zprávy z vyšetření ve školním poradenství byli osloveni tři přední poradenští odborníci. Ti vytvořili dva příspěvky, jejichž jádro tvoří zprávy z vyšetření žáka základní školy s problémy v chování a učení. První příspěvek je psán z pohledu školního psychologa v USA, druhý zachycuje model spolupráce školního poradenského pracoviště a školského poradenského zařízení v ČR.*

Klíčová slova: *zpráva z vyšetření, pedagogicko-psychologická diagnostika, pedagogicko-psychologická poradna, školní poradenské pracoviště*

Vyústěním každého psychologického či speciálně pedagogického vyšetření by měla být zpráva popisující zakázku, diagnostický průběh, jeho závěry a z nich plynoucí doporučení. Dovednost vhodně formulovat takovou zprávu, která by byla zároveň komplexní (tedy obsahující všechny podstatné informace), srozumitelná (tedy reflektující orientovanost cílového čtenáře v řešené problematice, termínech apod.) a smysluplná (tedy odpovídající na otázku spojenou s důvodem vyšetření a přinášející konkrétní doporučení) by měla spadat do základní výbavy poradenského a školního psychologa a speciálního pedagoga.

Aktuální situace v České republice však není optimální. Ze strany čtenářů zpráv se objevují stížnosti na jejich srozumitelnost, nejednoznačnost diagnostických závěrů či absenci konkrétních doporučení, která by bylo možné přímo aplikovat ve školní praxi (např. Štech & Zapletalová, 2013). Snaha o rozvoj dovednosti v psaní zpráv nejen u graduálních studentů, ale i odborníků z praxe, který zabrání konzervaci stávajícího stavu, je nezbytná. Existuje však odborný konsensus v tom, jaká by měla být forma takové zprávy a jaké základní body by měla obsahovat?

Ačkoliv je zřejmé, že je výsledná podoba zprávy do velké míry určena kontextem vyšetření (např. tím, kdo je cílovým čtenářem, a z jaké zakázky vychází), existují určité obecné principy, jejichž dodržování může vést ke zkvalitnění každého takového textu. S cílem zahájit odbornou diskusi vedoucí k lepšímu pochopení těchto principů jsme

---

¹ Katedra psychologie, Fakulta sociálních studií MU, Joštova 10, 602 00 Brno

oslovili tři odborníky, kteří se dlouhodobě zabývají psychologickým a speciálně-pedagogickým poradenstvím. Výsledkem spolupráce s nimi jsou dva odborné články, které vznikaly nezávisle na sobě a jejichž jádro tvoří komplexní zprávy z vyšetření. Aby bylo možné zprávy mezi sebou alespoň částečně srovnat, vychází ze stejné zakázky k vyšetření, kterou byla diagnostika žáka základní školy s problémy v chování a učení.

Prvním článkem je příspěvek Antona Furmana s názvem „**Posúdenie potreby poskytovať špeciálno-pedagogické služby: Komplexná správa z vyšetrenia**“. Anton Furman pôsobil posledných 10 let jako školní psycholog v USA a z tohoto kontextu jeho zpráva také vychází. Právě díky odlišnosti prostředí, která se odráží v obsahu i formě jeho zprávy, může být jeho příspěvek skvělým podnětem k diskusi nad optimální podobou závěrečných zpráv z vyšetření. A to i proto, že svůj příklad Anton Furman zasazuje do širšího rámce úvah a zamýšlí se např. nad tím, co ovlivňuje kvalitu výsledných zpráv.

Druhý příspěvek s názvem „**Model spolupráce v rámci systému školního poradenství při stanovování podpůrných opatření**“ je na druhou stranu příkladem zpráv vznikajících v českém prostředí. Tento článek Sylvie Hönigové (v pozici psychologičky z pedagogicko-psychologické poradny) a Jany Mrázkové (v roli školní speciální pedagožky) zachycuje postupné kroky systému školního poradenství při péči o chlapce s poruchami chování a učení. Jejich příspěvek však není jen prezentací dvou na sebe navazujících závěrečných zpráv z vyšetření, je zároveň výbornou demonstrací nezbytnosti úzké spolupráce jednotlivých složek poradenského systému.

Odlišnost formátu i obsahu zpráv v obou článcích je zřejmá na první pohled. Jak už bylo naznačeno, je do velké míry dána rozdílným kontextem, v nichž texty vznikaly – např. odlišným legislativně-právním rámcem obou zemí², nepoměrem časové dotace, jakou má odborník průměrně k dispozici na jedno vyšetření³ apod. Kromě toho jsou však zdrojem rozdílů obecné zvyklosti odborné veřejnosti dané země a individuální styl samotného autora zprávy. Tyto skutečnosti se projevují v tom, na jaké aspekty zprávy (v obsahu i formě) je kladen důraz a co je považováno za důležité. Právě tyto principy by měly být ústředním tématem následné odborné diskuse. Jedním z možných příkladů v rámci předkládaných zpráv je jejich rozsah a komplexita. Obě zprávy vzniklé v českém prostředí jsou výrazně stručnější. Snaží se nezahltovat cílového čtenáře (v případě tohoto článku rodiče) přebytečnými informacemi a redukovat nároky na jeho pozornost. Neuvádí tak např. detailnější informace o použitých diagnostických nástrojích. Otázkou do diskuse však je, zda se nejedná o podstatné údaje, které by měly být součástí zprávy alespoň ve formě přílohy. Americká zpráva je na druhou stranu výrazně rozsáhlejší. Tento fakt je, jak už bylo řečeno, do velké míry dán tím, že v tamních podmínkách mohou

---

² Např. v USA slouží závěrečná zpráva jako právní dokument a její obsah tudíž do velké míry ovlivňuje legislativa jednotlivých států, která stanoví, co by měla zpráva z tohoto typu vyšetření zahrnovat.

³ Jednou z činností evaluačních týmů, které fungují na amerických školách, je zhodnotit nezbytnost komplexního vyšetření u školního psychologa. Díky odklánění případů, které s největší pravděpodobností nepovedou ke stanovení IVP, má školní psycholog na každé vyšetření více času, než je obvyklé v České republice.

odborníci svým klientům věnovat nepoměrně více času a školní systém stanoví legislativně-právní rámec, který je nutné naplnit. Bez ohledu na to, že je vytvoření tak detailní zprávy v českých podmínkách nereálné, nabízí se otázka – nemůže přílišná detailnost zprávy vést k zahlcení čtenáře, který nakonec odmítne čtení zprávy jako celek a zaměří se např. jen na závěr a doporučení?

S cílem vyvolat odbornou diskusi naplněnou podobnými otázkami vám předkládáme dva příspěvky tří předních poradenských odborníků. Jsme přesvědčeni, že oba články budou svou kvalitou a pečlivým zpracováním pro případné čtenáře inspirativní. Doufáme nejen v iniciaci následné debaty, ale i v její vyústění v systematický tlak na pozitivní změnu stávající podoby zpráv z vyšetření ve školním poradenství v České republice.

O autorech příspěvků

Pro ucelenější kontext, v rámci kterého příspěvky vznikaly, přikládáme stručné medailonky všech tří autorů.

PhDr. Anton Furman, CSc., absolvent Katedry psychologie Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košicích začínal svou profesionální dráhu v Krajské pedagogicko-psychologické poradně v Banské Bystrici. Nejdříve pracoval ve Výzkumném ústavu dětské psychologie a patopsychologie a krátce také na Slovenské akademii věd v Bratislavě, odkud posléze odešel zpět do Banské Bystrice přednášet psychologii na Pedagogické fakultě Univerzity Mateja Bela. Byl zakládajícím členem a prezidentem Asociace školní psychologie SR a ČR a poté také prezidentem Mezinárodní asociace školní psychologie. Od roku 1998 působí v USA, kde spolupracoval s týmem autorů testů Woodcock-Johnson® na adaptaci kognitivní části této baterie do několika dalších jazyků, včetně českého a slovenského. Práce školního psychologa ve státu Washington je posledních více jak 10 let jeho hlavním zaměstnáním, ze kterého čerpá při své lektorské činnosti zaměřené na uživatele testů Woodcock-Johnson.

PhDr. Sylva Hönigová pracovala od ukončení studia psychologie mnoho let v pedagogicko-psychologické poradně a působila jako metodik školních psychologů. Nyní má soukromou psychologickou praxi, ve které nabízí poradenství a psychoterapii pro děti i dospělé a supervizi v pomáhajících profesích. Angažuje se v uvádění supervize do oblasti školství, věnuje se rovněž vzdělávání studentů psychologie a psychologů ve školním poradenství, zejména v psychologické diagnostice.

Mgr. Jana Mrázková vystudovala obor speciální pedagogika a psychologie edukativní a školní a od ukončení studia pracuje jako školní speciální pedagog. Dlouhodobě působí též jako metodik školních speciálních pedagogů a v této oblasti také publikuje. Věnuje se vzdělávání studentů psychologie a speciální pedagogiky a též speciálních pedagogů ve školním poradenství a podílí se na tvorbě koncepčních dokumentů v oblasti pedagogicko-psychologického poradenství.

Literatura:

Štech, S., & Zapletalová, J. (2013). *Úvod do školní psychologie*. Praha: Portál.

Jabůrek, M. (2015). Finding the optimal form and content of assessment report in school counseling

In order to initiate an expert discussion about the optimal form and content of the final report of counseling examination, three experts from counseling were contacted. They composed two professional contributions which consists mainly of reports from counseling examination of elementary school student with behavioral and learning problems. The first paper is written from the perspective of the school psychologist from the USA, the second captures the collaboration of the school special pedagogist and psychologist from Educational and Psychological Counselling in the Czech Republic.

Podpořeno z projektu OPVK:

SOVA-21 – Internacionalizace, inovace, praxe: sociálně-vědní vzdělávání pro 21. století,

CZ.1.07/2.2.00/28.0225

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ